

שיח רעים - ערב דיון
בהשתתפות רבנים מסורתיים ונציגי חברותא ובת-קול
יום שני, כ"ז באדר תשס"ט (23.3.09)

הרבה תמר אלעד-אפלבוים:

מתאים מאד שאנחנו נפגשים דווקא השבוע כשמתחילים את ספר ויקרא. פרשת ויקרא נפתחת בפסוק: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר".

על פסוק זה דורשת הגמרא ביומא, ד ע"ב:

"למה הקדים קריאה לדיבור?"

"לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קורהו."

קודם צריך לקרוא לאדם בשם לפני שמדברים איתו. זה מה שנעשה היום. הרעים יקראו זה לזה בשם לפני שידברו.

במפגש היום ננסה ליצור שיח דתי. לכל מי שנמצא פה משותפות שתי אהבות גדולות: אהבת האדם ואהבת ה'. המטרה שלנו היא ליצור מרחב שיש בו מקום לאהבת אדם ולאהבת ה' ויראת ה'.

נמצאים איתנו:

הרב ברי שלזינגר - נשיא כנסת הרבנים, רב קהילת מורשת אברהם. הוא גר באפרת, ומגיע מהעולם האורתודוקסי.

הרב אנדי סאקס - ראש הלשכה לשירותי דת בתנועה המסורתית. זהו משרד הנותן שירותי דת כמו נישואין וגיוור, ולמעשה הרב אנדי הוא ראש מערך הגיוור המסורתי בארץ. כמו כן הוא המנהל של כנסת הרבנים.

ונפתח בקריאה בשם - תמר ובני יספרו על עצמם ועל הארגונים חברותא ובת-קול.

תמר:

אני נציגת בת-קול אבל מדברת רק בשם עצמי. באופן כללי, אין בבת-קול התייחסות לזרמים ביהדות בכלל.

ראשיתה של בת-קול בשנת 2003, אז התגבשה קבוצת חברות שהכירו באינטרנט. היו שם בערך עשר נשים, והמשותף ביניהן היה שהן דתיות וגם לסביות, אפילו שאת הזהות הלסבית הן בקושי העזו להגיד לעצמן בקול.

בשנת 2005 נוסד הארגון, ומטרתו - להיות בית תומך ללסביות דתיות ובני משפחותיהן, ולקדם את הסובלנות וקבלת השונה בחברה הדתית, מתוך מטרה לאפשר חיים של שיוויון ושותפות של לסביות בתוך קהילה הדתית. היום נמצאות בבת-קול כמאתיים נשים בטווח גילים רחב - שמונה-עשרה עד שבעים ומעלה. הנשים בבת-קול הן בוגרות חינוך דתי (אולפנות, תיכונים, בית יעקב), דתיות בהווה, דתל"שיות, בנות זוג של דתיות, חוזרות בתשובה.

אנחנו מקיימות שני סוגים של פעילויות: פעילויות חברתיות המיועדות פנימה - מפגשי שיחה, מסיבות בעיקר סביב חגי ישראל, בירושלים מתכנסת כבר למעלה משנתיים קבוצת לימוד שעוסקת בטקסטים יהודיים; עשייה ציבורית החוצה - אנחנו צועדות במצעד גאוה כארגון וזו אמירה חשובה מבחינתנו, אנחנו משתדלות להיות נוכחות בציבוריות, בין השאר בתקשורת במסגרת ראיונות וכתבות בעיתונות הכתובה, ברדיו ובטלוויזיה, יש לנו אתר אינטרנט עם חומר רב בנושאים של לסביות-יהדות ומה שביניהם.

ועכשיו קצת על עצמי: הפעם הראשונה שהתמודדתי בכנות ובבגרות עם הדתיות שלי היתה אחרי שהתחתנתי (עם גבר) בגיל 24. הצורך לבנות בית ולעצב אותו הכריח להתעמת עם אבני היסוד של העולם הדתי שלי.

ככל שהעמקתי כאב לי על העוול שבחוסר השיוויון, בתור אישה נשואה הרגשתי אותו נוכח מאוד. למדתי באוניברסיטה מדעי הרוח והפנמתי את הניתוח ההיסטורי של התפתחות ההלכה, ומשם צמח הרצון לשינוי הלכה שיתאים לזמננו - זה אולי נשמע מסורתי אבל זה לא.

התוצאות של הבירור הזה היו:

-כעס - על הדת ביחסה לאישה, ועל החברה הדתית שדחפה אותי להתחתן למרות היותי לסבית.

-הצהרה חברתית - התחלתי ללכת עם מכנסים מתוך כוונה לא להיות מזוהה עם הדתיים.

-צמצום - בתור לסבית שבחרה להתחתן ויתרתי על חלקים משמעותיים מעצמי, ובתור דתייה ויתרתי על החלק הפעיל בעולם הדתי. צמצמתי את הביטוי של הזהויות שלי למינימום. זה אומר שהמשכתי לשמור את מה שהייתי רגילה מבחינת מצוות לא תעשה, הדלקתי נרות והלכתי לשמוע שופר ובזה נגמרה המעורבות שלי בעולם הדתי. בעלי עשה הכול - הוא הלך לבית כנסת, הוא עשה קידוש, הוא מכר את החמץ, ובעצם היה האחראי הבלעדי על החלק הדתי בחיים שלנו. מה שהוא לא רצה ולא עשה לא התקיים בבית שלנו.

הפעם השנייה שנאלצתי להתמודד עם הדתיות שלי היתה כשהחלטתי לצאת מהארון, להתגרש ולחיות כלסבית - לאו דווקא בסדר הזה. השינוי הגדול בחיים שלי העמיד אותי שוב מול תפיסת העולם והחיים הדתיים שלי.

הפעם התוצאות של הבירור היו הפוכות:

-השלמה - השלמה שלי עם העולם הדתי כמו שהוא, אמנם אני רוצה לשנות אותו אבל אני מתייחסת אליו יותר בהבנה. וגם השלמה שלי עם חוסר השלמות שלי בקיום מצוות, יש לפחות סעיף אחד ברמב"ם שאני לא מקיימת באופן מוצהר. ועדיין אני דתייה.

-הצהרה הפוכה - בכל מקום שאני מגיעה חשוב לי להזדהות כדתייה, להשתייך דווקא לשם. -לקיחת אחריות - ההפך מהצמצום שבחרתי בפעם הראשונה. כמו שלקחתי אחריות על החיים האישיים שלי ועשיתי את הצעדים לחיות בהתאם לנטייה המינית שנולדתי איתה, כך כבר לא יכולתי להתחבא מאחורי גבר, אני צריכה להתמודד עם הדברים ולקחת את המקום הדתי שאני רוצה, הוא לא יבוא מעצמו. בבית שלנו (היום אני חיה עם בת זוג) אני מקדשת בשבת, אנחנו עושות סדר ובונות אותו יחד. כל האלמנטים הדתיים בבית שלנו נעשים בשיתוף, גם שלי. אנחנו יוצקות את הקדושה בבית שלנו מתוך רצון וכוונה.

והיתה גם תוצאה אחת מפתיעה: אמנם המשפחה הגרעינית שלי הגיבה קשה ליציאה שלי מהארון, אבל הקהילה בכלל לא. וכך אני מוצאת את עצמי בעיצומו של תהליך אופטימי מאוד מול הדת, הדתיות והחברה הדתית.

בני:

אני מייצג כאן את חברותא, קבוצה של הומואים דתיים. כיפות סרוגות. הקבוצה הוקמה במטבח שלי ושל בן זוגי ניר לפני כשנה וחצי. פנו אלינו מהבית הפתוח שנקים מחדש את הקבוצה

הדתית (קבוצה שהיתה פעילה כמה שנים והפסיקה את הפעילות מסיבות שונות). חשבנו שאנחנו רוצים להביא את הקול לציבור, קול שלא נוכח ומושתק. התארגנו כמה בוגרי ישיבות הסדר ומכינות והקמנו את הקבוצה, שמאד מצליחה. אנחנו נפגשים פעם בחודש, יש לנו קבוצת תמיכה ואתר עם תוכן עשיר. הצלחנו ליצור קהילה.

אחד הדברים החשובים היה אתר האינטרנט שהחליט להיכנס לתוך השיח הדתי. העקרונות שמנחים אותו הם מחוייבות להלכה ולהציג את כל השיח הדתי למרות המחיר - השיח הזה פעמים רבות הוא הומופובי וכואב מאוד, אבל חשוב לנו שגם הוא יהיה באתר כי הוא קיים במציאות.

גם לפעילות שלנו יש שני פנים כמו בבת-קול: כלפי פנים - בית, וכלפי חוץ - לציבור הדתי. כשאנחנו נפגשים עם רב אורתודוקסי יש מעין סחר חליפין, הוא רב וצריך קהל ואנחנו צריכים להקשיב ולשמוע דברים קשים, ומצד שני עצם זה שהוא בא הופך אותו לסובלני יותר, את הקהילה הדתית למקום שבו אפשרי לכולנו לחיות. המטרות שלנו הן להפוך לבית ולשנות קצת את החברה הדתית.

קצת על עצמי: כשהייתי בישיבת הסדר כבר הבנתי שהנטייה המינית שלי היא משהו שאני צריך לברר, אבל אז החלטתי שזה הזמן ללמוד ולא עסקתי בנושא. כשהתחלתי לברר, לפני כשבע שנים, די מהר מצאתי את ניר ומאז אנחנו יחד. זה בקצרה. אבל כמובן שהסיפור הזה כולל הרבה קושי ומאבק. המשותף להרבה הומואים הוא הבדידות. בדידות בחברה ובדידות כלפי א-לוהים. התחושה שאתה עושה משהו שהא-לוהים מתעב. הסיפור שלי הוא עם סוף טוב ואני מקווה שיהיה כך לכולם. לכל הומו יש חיבור לנקודה דתית. כמו תמר גם אני עברתי תהליך של חיבור למקום הדתי דווקא מתוך המקום של הנטייה המינית.

הרבה תמר אלעד-אפלבוים:

אחד הדברים שאני גאה בהם בתנועה המסורתית הוא שקיים בתוך בית המדרש דיון תוסס וקשה, ואחת הסוגיות הבערות היא הסוגיה ההומוסבית. ברצוני להפנות כמה שאלות לרבנים:

מה דעתכם ביחס לקהילה ההומוסבית?

האם יש מקום לאנשים כמו תמר ובני בקהילה שלכם?

אם כן איפה? אם לא - למה?
האם יש לכם מה להציע לארגונים - בת-קול וחברותא?

הרב ברי שלזינגר:

שבת אחרי הששה בדצמבר 2006. אני צריך לדרוש בענייני דיומא. בששה בדצמבר ועד ההלכה הבינלאומי של כנסת הרבנים דן שעות ארוכות בנושאים של הסמכה לרבנות של הומוסקסואלים ולסביות מוצהרים וניהול טקסי מחויבות בן בני אותו המין. לבסוף התקבלה החלטה כפולה - התוצאה היתה שהיה אותו מספר קולות בעד ונגד, ושתי הדעות התקבלו להלכה. זה הציל את התנועה מפירוק ופיצול ואפשר את הדיון הזה.

אני שייך, אם צריך לתייג, למחנה שהיה נגד. והייתי צריך בשבת אחרי שהתקבלה ההחלטה לקום מול הקהילה שלי ולהסביר את עמדתי ההלכתית. זו היתה הפעם ראשונה בחיי שכתבתי מראש את הדרשה. הנושא היה: לפעמים ההלכה אומרת לא.

אקריא את פסק ההלכה של הרב ג'ואל רוט שהתקבל באותה החלטה:

A) In accordance with resolutions of the Rabbinical Assembly and the United Synagogue, we affirm that gays and lesbians are welcome in our congregations, youth groups, camps and schools.

B) Homosexuals will not be denied any honors within worship and regarding lay leadership positions.

C) Members of the Rabbinical Assembly and the Cantors Assembly will not perform commitment ceremonies for gays and lesbians.

D) The Rabbinical and Cantorial schools will not knowingly admit sexually active homosexual students, nor will they be admitted to either the Rabbinical Assembly or the Cantors Assembly. No witch hunts will be instigated against those who are already students or members.

E) Whether sexually active homosexuals may function as teachers and youth leaders in our congregations and schools will be left

to the rabbi authorized to make halakhic decisions for a given institution within the Conservative Movement.

כלומר קבלה קהילתית מלאה, לא מפלים בכיבודים ובניהול הקהילה, רבנים מסורתיים לא ינהלו טקסי מחויבות בין בני זוג מאותו מין, ובתי המדרש לא יקבלו להסמכה רבנים וחזנים שהם הומוסקסואלים מוצהרים. לא יתקיים ציד מכשפות נגד מי שכבר במערכת. לגבי מורים, מחנכים ורכזי נוער - תלוי במרא דאתרא.

המשמעות היא שנאמר כאן לא לשני דברים - הסמכה וטקסי מחויבות. לא אני מנהל מכון הסמכה לרבנים, אני רב קהילה, ולכן מבחינתי המשמעות העיקרית היא שאני לא מנהל טקסי מחויבות. מלבד זאת הקהילה שלי פתוחה לכל אדם שנברא בצלם. כולל הומואים ולסביות. הם יכולים לקבל מפטיר יונה וקבלת שבת - אין שום בעיה. אני מוכן לחתום על מסמך העקרונות של הו"ד, ולקבל כל אדם. בית הכנסת פתוח לכל אחד. אני לא בודק מי הטרוסקסואל ומי הומוסקסואל, וכשיבוא היום ויבוא זוג הומואים או לסביות וירצו להיות חלק מהקהילה שלי התשובה היא כן. בלי בעיה.

דברים משתנים, זוגיות חד מינית היא עובדה. אני לא מתחמק מהעובדה הזו. אבל אני צריך להיות ישר לגבי המגמה ההלכתית. אותה הלכה שאני מקיים ומאמין. יש לי הערכה למחנה שאיתו אני מנהל מחלוקת, מחלוקת קשה וכואבת אבל עדיין לשם שמיים.

הרבנים שבעד שואלים אם ניתן לעדכן את ההלכה בהתאם לתנאים. לדעתי אין לנו את הכלים לשינוי כזה. לאחד המקילים יש וורט יפה, פירוש יצירתי למשמעות המילה תועבה. לפי הפירוש שלו, תועבה מתייחס לרוע שבמין שיש בו כפייה, לניצול החזק את החלש. אני מזדהה עם הרצון למצוא פתרונות שיאפשרו קבלה, אבל בחיפוש ההלכתי אני מחפש בתלמוד ובראשונים ושם אני לא מוצא פתרון. בשדה הזה אינני מעיז לשבור את הכלים, כי אין לי את הכלים.

תמר זרקה את המונח קדושה. קידושין לא, חיי קדושה כן. מחויבות, בית עם קדושת הזמן והמקום - כן. ה"לא" כואב, אבל ה"כן" הוא רחב מאד.

הרב אנדי סאקס:

מתחילת הערב אני שומע כל הזמן את המילה "דתי", לא "אורתודוקסי". אנחנו באותו מחנה. משמח אותי שאתם - תמר ובני - לא מרגישים חובה להדביק מדבקה של שייכות לזרם. אני רוצה להתייחס למצעד הגאווה - זו לא שאלה דתית אלא של חופש הפעולה ודמוקרטיה. ולכן, בתור מי שמאמין בחופש פעולה ובמדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, צריך לתמוך בקיום המצעד.

בתגובה לדברי הרב ברי: הרב ברי הוא אחד האנשים שיש להם עקרונות חזקים, אבל שגם מוכן לחבק ולשבת עם בעלי דעות אחרות. אני רוצה לשאול אותך הרב ברי - עד כמה שאפשר להרגיש בבית כאשר מופלים?

גם הייתי במפגש של חברותא עם הרב יעקב מדן, ואני רוצה להגיב לדברי הרב מדן: הרב מדן מתעלם מהרפואה. אחד העקרונות של התנועה המסורתית הוא שלא מתעלמים מהמדע. כל הפסיכולוגים לא מקבלים את טיפולי ההמרה וקובעים שטיפולים אלה יכולים לעשות נזק נזק. עידוד אנשים להשתנות זו תפילת שוא ויכול לגרום לאסון. זה רע לדעתי שאיש דת מתעלם מהמציאות.

אני רואה בעצמי שומר מצוות, ובתנועה המסורתית יש מגוון דעות. התשובות של רבנים קובעות שהאיסור הוא רק על מין אנאלי. המסקנה שליה היא שחיבוק, טקסי הסמכה, נישואין - הכול בסדר מלבד מין אנאלי. אני עצמי מוכן לקבל גם מין אנאלי.

אני לא יודע מה זה אורתודוקסי: יש חרדים שתוקפים את רבני צה"ר, יש דעות רבות וחוסר הסכמה מרובה בתוך האורתודוקסים. מפריע לי שאצל הרבה אנשים יש נכונות לשמוע את הרב סטיב גרינברג, למרות שדעותיו מאד לא מקובלות בעולם האורתודוקסי, למרות שהגישה שלו מאוד מהפכנית ביחס לאיסור מהתורה, ובכל זאת מוכנים לשמוע אותו בגלל השייכות התנועתית.

אסביר את עמדתי ההלכתית: ראשית, תועבה זו לא תועבת ה'. היו תועבות שתלויות בזמן ובמקום כמו תועבת מצרים. יש דברים שנכונים לזמנם. בזמן שנוסחו האיסורים נגד הומוסקסואליות לא ידעו על אפשרות של יחסים הומוסקסואלים נורמטיביים.

שנית, יש בהלכה תפיסה של מיעוט, יש אפשרות ביהדות להגדיר איסור באופן צר מאוד. כמו בן סורר ומורה ועיר הנידחת שנקבעו להם כללים כאלה שהפכו אותם לבלתי אפשריים במציאות. את המים המאררים לסוטה ביטלו משרבו הנואפים. כמו שביטלו את שמיטת הכספים בפועל. איפה שיש רצון רבני יש דרך הלכתית.

ידוע לי מה כתוב בתורה ואני מאמין בתורה מן השמיים, ובפירוש אני לא בא לבטל כלום בתורה. בתורה לא כתוב איסור על מין אנאלי אלא "לא לשכב עם זכר משכבי אשה" משכבי אישה זה להכניס את איבר המין הגברי לאיבר מין נשי. זה לא מין אנאלי.

אינני מצפה שהומואים ולסביות יבואו להתפלל בבתי כנסת מסורתיים אם הם לא מרגישים בנוח בישיבה מעורבת, אבל שיבואו לקהילות שלנו כי כולנו נבראנו בצלם א-לוהים. יש ביהדות ערכים של כבוד האדם והבריות, והרבנים ביטלו הרבה מצוות בשם כבוד האדם.

הרבה תמר אלעד-אפלבוים:

הרבנים ציטטו פסקי הלכה מארה"ב. אני רוצה להמליץ לקרוא פסק הלכה שניתן פה בארץ, של הרב שמחה רוט. חלק מהדברים מעלים שאלות מהותיות שהם תפאורה לדיון: מהי הלכה? האם שפה שמשנתנה? האם יש כלים נוקשים? מה נקודת האחיזה? איך רבנים תופסים את עצמם ואת מקומם בשלשלת הפסיקה? האם ניתן להיות חלק מתהליך יצירתי? כל רב מתמודד עם השאלות האלה. כמו כן עולה השאלה ביחס לפער בין התהליך ההלכתי והעולם החברתי.

התנועה המסורתית היא לא הנורמה הדתית בארץ. אני רוצה לשאול את תמר ובני איך אתם חווים את המפגש עם העולם הדתי?

מה אתם מצפים מהעולם הדתי?

מה משאיר אתכם אורתודוקסים, ולמה לא לעבור לתנועות אחרות?

איזה שיתופי פעולה אפשריים לדעתכם עם התנועה המסורתית?

בני:

אפשר לומר שאני אורתודוקס בתור ברירת מחדל. למה לא מסורתי? נולדתי ככה. גדלתי במושב דתי, שם בגיל שמונה עשרה מקבלים כרטיס חבר בפועל המזרחי. זו ברירת המחדל בארץ. כשקבלתי את ההזמנה לערב הזה קצת חששתי. גם ככה אנחנו מושכים אש, למה

להסתבך. חששתי מאוד לשלוח את ההזמנה לחברי חברותא, וכששלחתי לבסוף קבלתי תגובה של "רפורמים".

כתלמיד ישיבת הסדר אני מכיר רבנים שכשבאים לשאול אותם שאלה הם מבקשים מהשואל להמתין רגע, הולכים לחדר צדדי, לאיזה מגירה נסתרת מתחת לשולחן, ומציצים בכתבי הרב גולינקין שהוא מגדולי הדור, ואז חוזרים לשואל עם התשובה. אז גם בנושא הזה צריך לצאת מהארון - אפשר להרחיב את התפיסה הדתית.

הרב ברי, מה תגיד לתלמיד הסמכה שאומר שהוא מקבל את ההלכה, מקיים את ההלכה, ואל תיכנס לי לסדינים? אנחנו אומרים את זה לרבנים, מבקשים מהם להתייחס אלינו כמו לכל אדם שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואז הם אומרים שמדובר במטא הלכה. מטא הלכה מבחינתי זה קשקוש שאומר "אנחנו הומופובים ולא רוצים לקבל". ההסתכלות שלי כהומו דתי היא שאנחנו שומרי הלכה, ואל תיכנסו לי לסדינים.

מה משאיר אותי אורתודוקסי: בגלל שזו ברירת המחדל אף פעם לא ממש חשבתי על זה. וגם אין לי ממש את הפנאי לחשוב על זה כי אני עסוק במאבק אחר. סך הכול הבעיה של הומואים דתיים היא לא א-לוהים. דתיות היא סוג של חברה. מה שקשה זה לא א-לוהים אלא הסוציאליזציה של החברה הדתית. בעצם אין לי בעיה עם היותי אורתודוקסי מבחינה אמונית ואישית.

תמר:

איך אני חווה מפגש עם העולם הדתי: זו זווית הראייה שלי על העולם. השיח הדתי רלוונטי לכל דבר שאני עושה. השפה הדתית - התנ"ך, חז"ל, שו"תים, עד הרב קוק הם חלק ממני. נקודת המבט ההלכתית היא כבר חלק מהלך המחשבה שלי - מה מותר ומה אסור, דרך הבחינה של הדברים. אורח החיים שלי דתי. כשרות, שבת (וזה כולל יום שישי בלאגן, סעודות שבת, פלטה ומיחם), החגים נחגגים במובן הדתי שלהם.

אני רוצה תוכן רוחני לחיים בתוך היומיום. בתור יהודיה חשוב לי שהתוכן הזה יהיה יהודי. המחשבה היהודית מעניקה לי את התכנים האלה, זה חלק ממני.

הבית שלי - דווקא עכשיו בזוגיות לסבית אני מתחברת למושגים של הבית היהודי כמו שלמדתי אותם: אהבה ורעות, מחויבות, הורות כחלק ממהות הבית היהודי. זה כולל גם את מה שחסר בו - נישואים. ואני כואבת את החוסר הזה, ברובד הדתי. בת הזוג שלי ואני התלבטנו הרבה איך לציין את היותנו זוג. חלק ניכר מההתלבטות היה ניסיון להציב את הזוגיות שלנו בתוך השיח הדתי של זוגיות, ובדיקה של המשמעות ההלכתית של הזוגיות הזו.

מה אני מצפה מהעולם הדתי: הבנה שאורח החיים שלי הוא המימוש הנכון עבורי כלסבית יהודיה, בפן הלסבי ובפן היהודי. זוהי השלמות של ההווה שלי. אני מצפה שהעולם הדתי יסלק את ההומופוביה, ולא יעטוף אותה במונחים ותירוצים דתיים. זה עושה רע לדיון הציבורי, וליהדות.

אני מחפשת פתרון הלכתי אמיתי לסוגיה ההומוסקסואלית שיאפשר לנו לחיות במובן המלא של המילה - כבני אדם עם צרכים רגשיים ומיניים, וכחברים שווים בקהילה - לא רק נסבלים אלא גם רצויים, תורמים, חלק מלא. הפתרון צריך לכלול גם אפשרות עבורנו להינשא ולתת ביטוי דתי לזוגיות הטהורה שלנו.

אני מצפה מהעולם הדתי לגלות אחריות. אחריות על החיים שלנו, זה לא סוד שהומואים ולסביות מתאבדים באחוזים גבוהים יותר משאר האוכלוסיה; אחריות על הקדושה בחיים שלנו. אחת הטענות נגד הומואים ולסביות היא שהם חיים חיי פריצות המנוגדים לערכים היהודיים. אבל זו מציאות שהיא תוצאה של העמדה הדתית-הלכתית, בהיעדר מוצא לגיטימי לאורח חיים הומוסקסואלי, רבים מוצאים את עצמם חיים בפריצות. אין להטיל את האחריות רק על הבודד, אלא גם על הקהילה שלא נותנת לו פתרון אחר; אחריות לשמור אותנו בקהילה. הדחייה של הדתיים היא הדדית - הומואים ולסביות דוחים את העולם הדתי, מפסיקים לשמור מצוות. ושוב, זו לא אחריות רק של הבודדים אלא של הקהילה ומנהיגיה; אחריות על חינוך ילדינו. בעז"ה יהיו לנו ילדים, ואנחנו רוצות לחנך אותם על הערכים ואורח החיים שאנחנו מאמינות בו. אנחנו מצפות מהחברה הדתית לקבל את הילדים שלנו ולהיות שותפה בחינוך שלהם כיהודים.

מדוע אני באורתודוקסיה: זה אורח החיים המועדף עלי. כך גדלתי, כך אני מזהה את עצמי כדתייה, שם אני מוצאת את עצמי. אני חיה את המציאות, לא את התיאוריה. על אף החיבור

החזק שלי לרוב התיאולוגיה והמתודולוגיה המסורתית, המציאות חזקה יותר. והמציאות שלי אורתודוקסית.

אני רוצה שהקהילה שלי תהיה בעלת אורח חיים דומה לשלי - שבת, כשרות, נוסח התפילה. שיהיה מובן מאליו שאנחנו אוכלים אחד אצל השני, שיהיו מוסכמות בכל הנוגע לעניינים דתיים, ושהמוסכמות האלה יהיו אלה שאני נוהגת. אני יודעת שקהילה היא כוח חזק מאוד, ברור לי שהצטרפות לקהילה השווה לי באורח החיים תחזק אותי ותקל עלי לקיים אותו כמו שאני רוצה לקיים אותו.

חשוב לי לשמור על הרצף של הדתיות דווקא לאור השבירה שהיתה עם היציאה מהארון. קו השבר שנוצר ביציאה שלי מהארון הוא משמעותי מאוד, והייתי רוצה שלא יפער תהום בחיים שלי. שמירה על הדת שלי כמו שגדלתי - אורתודוקסית - חשובה לי כדי לשמר רצף בין האני של לפני היציאה מהארון לאני של היום.

כמו בפמיניזם, גם במאבק הגאה האישי הוא הפוליטי - עצם החיים שלי כלסביבת דתייה אורתודוקסית עושה שינוי. אני לא מוותרת על הקהילה שבה גדלתי, על הקהילה של המשפחה שלי. אני נאבקת לשינוי בתוך האורתודוקסיה ולא פורשת ממנה. פרישה מרגישה לי ויתור, ואני עדיין לא מוכנה לוותר.

מה מונע ממני לעבור לזרמים אחרים: אני שלמה עם המקום הנוכחי שלי, כמו שאמרתי קודם, ולכן אין לי צורך לעבור זרם. אבל מעבר לתשליל של התשובה לשאלה הקודמת, יש עוד שני דברים.

יש קהילות אורתודוקסיות שמקבלות הומואים ולסביות. לדוגמה, בקהילת יקר בתל אביב עשו מי שברך לכבוד הולדת בת לזוג חברות שלנו. הקהילה חיבקה את המשפחה שלהן, הכירה בשתייהן כאמהות של הילדה, ונתנה מקום בתוך בית הכנסת לאירוע שלהן כמשפחה לסבית. וזו לא הקהילה היחידה, יש גם את שירה חדשה בירושלים ובוודאי עוד קהילות. למעשה אורתודוקסים ליברלים נותנים מענה דתי-קהילתי לא פחות מהמסורתיים, בצירוף אורח החיים שדיברתי עליו מקודם. על התיאולוגיה עוד צריך להיאבק, אבל זה פחות קריטי לי בשלב זה.

בנוסף, המטרה של בת-קול היא שכל אחת מאיתנו תוכל להמשיך לחיות בתוך הקהילה שלה בלי קשר לנטיה המינית. קהילה חלופית איננה פתרון. רוב מוחלט של חברות בת-קול מגיעות מהעולם האורתודוקסי, זה הבית שלהן, האמונה וההלכה שלהן אורתודוקסיות, המשפחה שלהן אורתודוקסית, זו הזירה שאנחנו צריכות להיות נוכחות בה.

איפה אני מחפשת שיתוף פעולה עם המסורת: מבחינת שיח אתם בהחלט חלק מהשיח הדתי שלי, בעבר יצא לי לקרוא מאמרים ושו"תים של רבנים מסורתיים בנושאים שונים, והיה מפרה וחשוב. הרגשתי שזה השיח שלי במידה רבה.

שיח מיעוטים - בנושאים ספציפיים (נישואים, חופש ביטוי) יש מקום לתיאום עמדות ושיתוף פעולה, בזירה הציבורית. ההדרה של הומואים ולסביות לא מאד שונה מההדרה של מסורתיים, לשניהם האורתודוקסיה אומרת "אתם לא שייכים", ולכן יש שותפות.

הרבה תמר אלעד-אפלבוים:

אשריו של דור שיש אנשים כאלה שההלכה חשובה להם. התביעה שלכם מההלכה משמעותית. אבקש מהרב ברי והרב אנדי לסיים במסר.

הרב אנדי סאקס:

מסכים. אני לא שואל מה קורה בין הסדינים, לא שלכם ולא של אף אחד. לא שמעתי מכם בני ותמר - האם אתם מרגישים עבריינים? כמו אוכלי טרפות? ההבדל בין האורתודוקסיה למסורתיות זה המחויבות לשמוע לרבנים, באורתודוקסיה צריך לשמוע לרבנים גם אם לדעתך הדרך שלהם טועה. אז איך אתם יכולים להגדיר עצמכם אורתודוקסים אם אין אף רב שאומר שמוצדק?

אני מבין שחשוב לכם המקום שלכם, שאתם לא רוצים לעזוב את העולם שלכם, שאפשר להמשיך להיות חלק. הנה אני דוגמה שלא צריך לעזוב. לא שמעתי האם אתם מתייחסים ליכולת של ההלכה להתפתח? האם מקבלים את הרעיון שההלכה והרבנים יכולים לפרש את ההלכה באופן שמקבל יחסים חד מיניים. אני רוצה תפיסה הלכתית לשיויוניות בין גברים לנשים וגם בין הומואים וסטרייטים.

הרב ברי שלזינגר:

כשהצגתי את הסרט "לפניך ברעדה" בקהילה שלי ציינתי שגם אני עומד לפניו ברעדה. לא תמיד בשדה ההלכתי הכול אפשרי. למשל, בטקס נישואים שאני מקיים הרבה תמר לא תוכל לחתום כעדה על הכתובה. כי כך חקרתי ומצאתי בהלכה. כואב, אבל אין מה לעשות. הקבלה ההלכתית של הומואים ולסביות בקהילה היא לכתחילה. הגדרתי את הסייגים וזהו, מעבר להם הקהילה שלי דומה למה שתמר תיארה בקהילת יקר בתל אביב, למרות שטרם יצא לקהילה שלי להתנסות במפגש כזה.

כרב קהילה אני יודע שיבוא יום ויבואו גם זוגות של הומואים ולסביות לקהילה שלי. אין לי כוונה לעשות פעולות שיכנוע. הקבלה שלי לכתחילה, וזו האמת שלי. אני לא מבין איך אפשר לשפוט אותי בגלל צידוד בעמדה הלכתית שמוגבלת לשני פנים בחיים - הסכמה לרבנות וקידושין. כמה כבר רוצים לבוא לבי"ס לרבנים!? אני אומר במפורש - קידושין לא, קדושה כן. לא עברתי לעולם המסורתי בשביל להקל, בשביל לעקור דבר מהתורה. זו הדרך של חז"ל - ד' אמות של הלכה. אלה ד' אמות רחבות מאוד, יש מרחב גדול, אבל יש גם גבול.

אני עומד לפניו ברעדה ומנסה לעמוד על צפיות הקב"ה מאיתנו. זה אני. היפה בתנועה המסורתית הוא שאפשר להמשיך ולדבר גם כשלא מסכימים, בניגוד לאורתודוקסים, לכן אני כאן.

הרבה תמר אלעד-אפלבוים:

אני רואה את ההלכה כחומר הגלם של המלה הא-לוהית. התפקיד של הרב מחייב להקשיב למילה באופן מוחלט, וגם לקולות שהמילה נתנה ושהדהו בה בהיסטוריה. הרגע היפה הוא כאשר יש התמודדות שברגע הראשון נראית בלתי אפשרית אבל הרב יכול להם. אני מזדהה עם התביעה של בני ותמר, ומחכה ליום שיוסמכו רבנים הומוסביים בארץ. אני שמחה להיות בתנועה שמה שמאפיין אותה הוא שאנשים אומרים דברים קשים מאוד זה לזה, ועדיין הם גם חברים טובים.

שאלה מהקהל:

השאלה מופנית לרב ברי. ממה שאמרת לגבי הסמכה לרבנות אני מבינה שאי אפשר לקבל הומולסבים כי הם עושים משהו לא ראוי. נניח שאני צעירה מתלבטת בת עשרים שבאה להתייעץ איתך איך לחיות את החיים שלי, מה אתה מייעץ לי?

הרב ברי שלזינגר:

הרב גורדון מצטט "ועשית הישר והטוב" - שיש צו מוסרי שצריך לעשות ולא רק את הדבר ההלכתי. הייתי רוצה להכניס למשוואה שאני יודע מה הציפיות של הקב"ה ממני, אבל אני מתקשה לעשות זאת, לא כי אני לא מזדהה אלא כי אני לא חושב שאפשר להכניס למשוואה את הציפיה המוסרית של הקב"ה, כי אני לא יודע. ולכן אני חוקר אבל לפעמים נעצר. לכן אני לא יכול לעשות חופה וקידושין. כי בהלכה חופה וקידושין זה לגבר ואשה.

לגבי טקסי מחויבות - אני לא רוצה לפעול נגד המצפון ההלכתי ולעשות טקס שהוא ללא משמעות הלכתית. אני מתחבר למה שתמר אמרה על הסכם לחיים משותפים, זה לא חופה וקידושין אלא משהו אחר. אני מתקשה הלכתית עם ניהול מערכת יחסים הומוסקסואלית בגלל הציווי בתורה, אבל במקום לעשות תירוצולוגיה אני מגדיר איפה אני נעצר. לגבי קיום מצוות - כל אחד צריך לשאול את עצמו איך לעשות הטוב והישר. זה לא משהו אבסלוטי. זה ניסיון חיים שנבנה, עם הרבה מתחים וצמתים. צריך ללמוד על מנת לעשות כמיטב יכולתנו. החיים לא פשוטים, לא רק להומואים ולסביות. גם לאנשים רגילים שמרגישים שהמוסר והציווי הדתי לא הולכים יד ביד. אני מקנא באחרים שמצאו פתרון, לי אין. חיפשתי מהשולחן ערוך ועד התלמוד ולא מצאתי דרך. ההתמודדות שלי היא במסגרת קהילה של שווים.

שאלה: אז לא הבנתי מה אתה אומר לי, לחיות עם הבת-זוג שלי או לא?

הרב ברי: תחיי איתה, תחיו יחד חיים של קדושה.

שאלה: אז למה אני לא יכולה להיות רב?

הרב ברי: כי זה בניגוד להלכה?

שאלה: אז אתה מציע לי לעשות משהו שמנוגד להלכה? יש כאן כשל לוגי.

תגובה מהקהל:

אולי ההלכה לא מתייחסת להומואים ולסביות כי הם לא בקשו ועכשיו עם מבקשים. אולי הגיע הזמן ליצור כלים להתייחסות?

הרב אנדי סאקס:

אני מבין למה לא קידושין, אבל למה לא טקסי מחוייבות? אני לא עושה חופה וקידושין אבל כן טקס מחויבות. כמו שלא הייתי עושה ברית לבת כי אין כזה דבר בהלכה, אבל אפשר לעשות שמחת הבת או בריתה. אפשר למצוא פתרונות.

שאלה מהקהל:

אני רוצה להתייחס לכיסאות הריקים באולם הזה, רוב האולם נותר ריק. רוב האנשים בארץ לא מגיעים לבית כנסת, לא מתקרבים לשורש היהודי. איך אתם כמנהיגים (ואני רואה בכל ארבעתכם מנהיגים) פותחים את הדלת לציבור שמשתוקק לרוח? הדיון הרגיל שעוסק בקטנות מרחיק את הציבור, הוא שומע מכל הדיון ריחוק. האם התפקיד של הרבנים הוא לאשר? האם המאבק ההומולסבי בתוך העולם הדתי הוא על זכות קיום או משהו גדול יותר?

תמר:

היום בישראל התפיסה היא שהומו הוא ההפך מדתי. בת-קול מחברת את הקצוות. אני לא יודעת עד כמה זה מושך קהל, אבל זה מפנה שיח של ריחוק לשיח של קירוב. הומואים ולסביות מתקרבים לשפה הדתית, והעולם הדתי מתקרב למציאות היום שכוללת הומואים ולסביות. ואספר אנקדוטה: אני מתעסקת באתר האינטרנט של בת-קול, ומסתבר שכשמחפשים את מאמר חז"ל "יגעת ומצאת תאמין", האתר הראשון שעולה בגוגל זה אתר בת-קול. וכך עוד חיפושים רבים של טקסטים דתיים. בעיני האנקדוטה הקטנה הזו מסמלת את לב העניין - אנשים מכל גווני האוכלוסיה מוצאים טקסט דתי דווקא באתר של לסביות. זה אומר הכול מבחינתי.

בני:

המאבק הוא על הכול. בגיל 22 למדתי אצל הרב שג"ר שתורה לא מתחילה ונגמרת בספר. אני שומע את דברי הרב ברי ולא יכול לפתור את זה. אין לי פתרון מול השאלה. השיח תקוע. התשובה שלי היא אקטיביזם חברתי. אני לא נמצא בשדה ההלכתי ולא יכול לנהל בו שיח בין שווים, אז מתחילים בקטן, להביא את הרב מדין. השיפור הקטן מחלחל עוד ועוד.

הרבה תמר אלעד-אפלבוים:

הדור הזה נכה ביחס להלכה. פרנץ רוזנצוויג כתב יפה ביחס להלכה, שמקובל להתייחס להלכה כאסור ומותר, אבל יש בה הרבה יותר, יש בה מוסר וכאב. במדינת ישראל ההגמוניה היא אולטרה-אורתודוקסית, לא אורתודוקסית, ומתייחסים להלכה כאובייקט שצריך לגאול אותו. כולם מחכים שהשמרנים יעשו זאת, אבל אנחנו צריכים לעשות זאת. בערב הזה דברנו יותר על דת ופחות על רוחניות שרוצה להתגשם בתוך עולמו של הקב"ה.

זה מקסים שנפגשנו במעבר בין ספר שמות לספר ויקרא. אחרי ההתעסקות בפרטים המדויקים של בניית המשכן כולם מוכנים לאוהל מועד, הבנייה מסתיימת בכך שמשה לא יכול להיכנס. צריך לחכות לקריאה שבספר ויקרא. תמיד במעבר בין שני החומשים אני חושבת כמה מתינות יש למשה שעשה את כל הבנייה ומחכה בסבלנות שיקראו לו. מה קורה לעם שבונה ולא נותנים לו להיכנס? אנשים שככה חיים, שיודעים בצורה מדויקת מה הם הולכים לעשות ומרוכזים ומחכים עד שפונים לעשייה, הם קוראים לדבר בשם ומדברים עליו. לבסוף ניכנס לאוהל מועד.

רוצה לחזק אתכם, לחשוב איך עושים מאבק שבו קוראים בשם - אומרים באופן מדויק, ואיך לחבר את הרצון ולהעמיד במרכז חיים ראויים.